

PAVEL HIML

POZOROVAT, POPSAT, STVOŘIT

OSVÍCENSKÁ POLICIE

A MODERNÍ STÁT 1770–1820

edice každodenní život

ARGO

PAVEL HIML

POZOROVAT, POPSAT,
STVOŘIT

OSVÍCENSKÁ POLICIE

A MODERNÍ STÁT 1770–1820

Edici řídí Martin Nodl

Recenzovali: doc. Daniela Tinková
prof. Jiří Kroupa

Argo, 2019

Copyright © Pavel Himl, 2019

ISBN 978-80-257-2906-9 (váz.)

ISBN 978-80-257-3338-7 (e-kniha)

PŘEDMLUVA

Tuto knihu dokončuji podstatně později, než jsem měl v úmyslu. Pokud nyní na její začátek zařazuji kromě poděkování i jakýsi komentář či návod ke čtení (což je to nejhorší, co autor může udělat), činím tak proto, abych upozornil na její limity. Neboť jako u mnoha mých kolegů a kolegyn se i u mě s postupujícím studiem pramenů dostavoval pocit, že sice začínám chápat dobové institucionální souvislosti a jednotlivé aktéry začínám rozpoznávat podle rukopisu, že toho ale především čím dál tím víc nevím. Ze studia v archivu a noření se do dalších policejních případů se pomalu stával jakýsi únik před nutností materiál konceptuálně uchopit a dát tomuto konceptu tvar. Musel jsem se proto nutně omezit.

Protože policie představovala orgán státní správy, jsou v případě Prahy a Čech jakýmsi archivním těžištěm knihy fondy Národního archivu – kromě samotného Policejního ředitelství I. (1769–1855) především příslušné části fondů České gubernium – Publicum a Presidium českého gubernia. Časové vymezení knihy má poukázat na kontinuitu v činnosti policie a státních úřadů před rokem 1815 jakožto tradičním politickým mezníkem a po něm. Centrální prameny české, resp. pražské, i vídeňské jsem však intenzivně zkoumal zhruba do roku 1810. I prameny z měst, panství a krajů jsou v rozmezí let 1770–1820 rozloženy nerovnoměrně v závislosti na dochování a relevanci pro mé výzkumné otázky. Vzhledem k jejich zpřístupnění jsem spíše punktuálně zohlednil i obsáhlé písemnosti městských orgánů z Archivu hlavního města Prahy, potažmo jeho fondu Magistrát hlavního města Prahy I. – Publicum. Soustředil jsem se zde na dobu zpětného převzetí policejních kompetencí magistrátem v roce 1787 a na nepokoje z přelomu let 1793 a 1794, které jsou pojednány ve 4. kapitole. Podobně výběrově jsem studoval i dobový tisk, především *Prager Oberpostamtszeitung*.

Mým záměrem nebylo podat dějiny policie jako dílo teoretiků státního práva, reformátorů či jednotlivých úředníků. Nesledoval

jsem proto život ani další kariéru policejních ředitelů a komisařů, byť právě policie či krajské úřady byly často jejím prvním stupněm. V poslední třetině 18. a na počátku 19. století docházelo i k výrazné proměně institucí, jejichž vedle sebe existující, nová či naopak z tradice vycházející označení mohou být příčinou nejasností. Pro pražské policejní ředitelství tak synonymně používám i označení městské hejtmanství, které bylo obnoveno v roce 1794 a odkazovalo na vnitroměstské pravomoce tohoto úřadu. Podobně záměnně se v textu vyskytují i tituly nejvyššího českého zemského úředníka, tedy prezident gubernia a nejvyšší pukrabí, ačkoli jejich užití může mít odlišné souvislosti. Jak zmiňuji v ediční poznámce, před ustalující se a nejednoznačnou českojazyčnou právní a správní terminologií dávám v citacích přednost německé verzi dvojjazyčných textů. Dobovým významům a překladu pro můj výzkum zásadního německého pojmu „bürgerlich“ (měšťanský, občanský, buržoazní) se věnuji přímo v závěrečné kapitole. Konečně časové ohraničení této knihy je spíše pracovní; nechtěl jsem se jím autoritativně vyslovit ani k trvání osvícenství, ani k dataci modernity.

* * *

Čím déle text vzniká, tím více souvislostí i osob do něj vstupuje a tím větší je nebezpečí, že opomenete někoho, kdo byl při jeho vzniku nápomocen. Následující poděkování proto nemůže být úplné. Za pomoc při orientaci v pražských městských pramenech děkuji Martině Maříkové a Janě Konvičné z Archivu hlavního města Prahy. Dík patří i pracovníkům a pracovnícím všech dalších archivů a knihoven, které jsem využíval, jmenovitě Heleně Klímové z Národního archivu, stejně jako kolegům Petrovi Kopicčkovi ze Státního oblastního archivu v Litoměřicích a Jiřímu Dufkovi z Moravské zemské knihovny v Brně, kteří mi pomáhali s rešeršemi. Potřebě dostat se k monografiím, nedostupným v českých knihovnách či na internetu, vycházela s ochotou a rychlostí vstříc Vendula Hustáková z univerzitní Knihovny společenských věd T. G. Masaryka. Poděkovat bych chtěl rovněž institucím a jejich zaměstnancům, kteří do knihy poskytli ilustrace a publikační práva k nim a ještě předtím mi pomáhali při jejich vyhledávání, především Petře Zelenkové ze

Sbírky grafiky a kresby Národní galerie, Matěji Pospíšilovi a Kateřině Bečkové z Muzea hlavního města Prahy, Jiřímu Davidovi z Muzea Brněnska/Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě, Vítězslavu Liscovi a Iloně Kotyzové ze Státního oblastního archivu v Litoměřicích, Ulrike Polnitzky z Rakouské národní knihovny a Petru Karlíčkoví z Archivu města Ústí nad Labem. Za grafickou úpravu ilustrací jsem zavázán Martinu Koláčkovi.

Větší část výzkumu a první publikace o počátcích moderní policie v Čechách byly v letech 2013–2015 podpořeny grantem *Identifikací a policejní kontrolou k občanskému statusu? Čechy 1770–1820* (GA ČR 13–31322S). Prostředky pro následné badatelské pobyty v zahraničí a pro dokončení rukopisu knihy jsem čerpal z programu Univerzity Karlovy Progres *Antropologická bádání v rámci přírodních, humanitních a historických věd* (Q 22). Na podnětném prostředí, z něhož jsem po celou dobu profitoval, mají na Fakultě humanitních studií UK zásluhu jak vyučující, vedení a administrativní personál, tak studenti a studentky, kteří tajně počítali, kolikrát v mých i tematicky nesouvisejících seminářích zmíním slovo policie.

Na pozvání Volkera Zimmermanna, Maren Lorenz, resp. Petera Beckera jsem dílčí výsledky výzkumu v uplynulých letech představil v Mnichově, Bochumi a Vídni; přednášku v pražské pobočce Německého historického ústavu ve Varšavě mi zprostředkoval Zdeněk Nebřenský. Z kolegyň a kolegů, kteří projekt provázeli svým zájmem a nezištnou pomocí, bych nechtěl opomenout Andreu Griesebner, Antona Tantnera, Catherine Denys, Petra Maťu, Ondřeje Hudečka, Thomase Winkelbauera, Lucii Storchovou, Adélu Gjuričovou, Michaela Wögerbauera a Martinu Ondo Grečenkovou. Daniele Tinkové vděčím za průběžné fundované komentáře z takříkajíc badatelsky bezprostředně sousedícího území; spolu s Jiřím Kroupou se zhostila také lektorského posouzení knihy. Před jeho odevzdáním do péče nakladatelství Argo a Martina Nodla velké části rukopisu kriticky četla Helena Březinová.

Vznik textu sledovali mí nejbližší a přátelé, Veronika Peřinová, Pavel Dubec a Jaroslav Štefl. Zázemí nejen při psaní jsem nacházel u Evy, Petra, Vojty a Aničky Soulkových, vedle Jitky Himlové mi oporou byla také má „volejbalová rodina“ – těm všem bych chtěl poděkovat. Protože více než dříve vnímám minulost jako tu naši součást,

která „už není“, věnuji knihu památce svého dědy Františka Himla z Jickovic (1916–1983).

V Praze a na Vartě v srpnu 2019

1. MEDITACE NAD DVĚMA LISTY PAPÍRU

„Ještě okamžik dříve, než jsme začali psát, nebylo nic. Události se staly a leží kolem nás v souvislé, beztvaré mase, bez počátku a konce, která nám nenabízí, čeho bychom se mohli zachytit, abychom odtud vyšli. Můžeme začít kdekoliv, všechno je pro nás stejně důležité. Můžeme událostem dát jakýkoliv smysl, potlačíme-li jedny a jiné vyzvedneme, přimějeme-li jednu okolnost být příčinou další. Před námi není cesta, leda jen tam, kam jsme ji právě nasypali, pro další krok, který se chystáme učinit, důvěřující pevně, že se nezřítíme do prázdna. Události se tedy staly, ale nevíme vlastně jak; nevíme ani, bylo-li v nich důležité právě to, čeho si nejvíce všimneme, ani bylo-li v nich vůbec co důležité, ani byly-li vůbec. A není vyloučeno, že jsme jen vyvedli na scénu jen několik bezduchých loutek v nepřilíš pečlivě dekoraci a tlusté drátky, na nichž je vodíme, jsou patrný divákům i v nejposlednějších řadách.“

Věra Linhartová, Povídka nesouvislá¹⁾

Sedí nad prázdným papírem a pátrá pohledem po místnosti. Kde jen jsou ty noviny? Tu pár měsíců starou zprávu v záplavě potištěných a popsanych stránek nenajde. Ale vlastně to ani není třeba, on přece nejlépe ví, co se tam o něm psalo. Jako by to formuloval sám. „Činnost našeho ctěného policejního ředitele a jeho zlepšovací veřejná opatření pokračují. Na rohu každé ulice bude v našem hlavním městě na bílém podkladu německy a česky velkými písmeny vyznačeno její jméno. [...] Za toto usnadnění mu bude děkovat každý občan, zvláště cizí cestující. Tato věc, která je jak k ozdobě, tak k užitku, si zaslouží být zavedena i v jiných městech.“²⁾ Oficiální německy psané pražské noviny čte možná i budoucí policejní ministr ve Vídni, takže bude stačit, když mu teď pražský policejní ředitel jen náznakem připomene, jak se snaží získat si veřejné mínění. O samotném značení ulic do Vídně jistě už informovala i zemská vláda.³⁾

Bude to stačit? Odpovědnost z nové funkce jako by ve chvíli, kdy bylo nutné skládat první účty, ztěžkla. Navíc je odesílá se zpožděním.

Co přesvědčí? Tabulky, formuláře, čísla: 15 524 zaevidovaných ubytovaných cizích osob, 541 vydaných pasů, 665 zadržených budižkničků, to všechno za necelých pět měsíců. Pracoval od rána do večera, nespolehal na zprávy a hlášení, ale snažil se vše vyšetřit osobně, každého vyslechnout, dával rady, vyřizoval stížnosti, zprostředkovával dohody, sjednával smír v rodinách, poučoval neoprávněné stěžovatele. A především – ujišťoval svého vídeňského nadřízeného – se jeho zásluhou dostalo pomoci nebo alespoň upokojení a ulehčení více než čtyřem tisícům většinou chudých, opuštěných, sklíčených či dokonce týraných osob.⁴⁾ Téměř dvacetí osmi denně, včetně svátků. Počítal mezi ně i zbloudilé přesporní, kterým pomohlo značení ulic?

Za dobu, po kterou je Johann Jakob Reismann ve funkci, už získal přehled o všech agendách, spadajících do jeho kompetence, už ví, jak je zlepšit a kolik k tomu bude potřebovat personálu. Návrh předloží vládě do dvou týdnů. Vláda, české zemské gubernium, mu však jeho situaci příliš neulehčuje. Nejenže měla minimální vliv na jeho jmenování, ale nerozhodovala ani o zřízení samotné Reismannovy funkce. „Policejní ředitel“ stejně jako celé „policejní zřízení“, jež měl pomáhat vytvořit, patřily k mnoha reformám, které Josef II. zaváděl v západních zemích své monarchie, aniž by se o nich s jejich místními představiteli příliš radil. Velké oblibě se nový policejní šéf netěšil nejen proto, že nahradil nejružnější zemské komise, ale o své pravomoci se s ním musely nově dělit i pražské městské orgány. Přitom Reismann stejně jako jeho předci k reprezentantům města sám náležel. Podle vlastních slov byl dvacet let radním a třináctkrát purkmistrem Starého Města pražského.⁵⁾ Věnoval se, zčásti bezplatně, i jiným městským úřadům a nadto osm let působil ve správě berounského kraje, který sídlil v Praze. Svou lidumilnost nemusel předstírat. Kromě toho, že byl dozorcem chudinské správy, měl jako radní na starost veškeré školy na Starém Městě a v roce 1776 podporoval také pražskou normální školu, za což ho Marie Terezie odměnila zlatou medailí.⁶⁾ Reismann byl kvalifikovaný. Když se počátkem ledna 1785 o místo policejního ředitele formálně ucházel, neopomněl vedle znalosti obou zemských jazyků, češtiny a němčiny, zmínit svá studia práv, právní historie, financí a správy, která mu osvědčil profesor politických věd z pražské univerzity Joseph Ignatz Butschek.⁷⁾ Naznačit, že nová policejní opatření, sloužící

blahu státu a zaštitěná nejvyššími místy, v Praze poněkud narážela a opožděvala se, každopádně neškodilo ani v dopise vídeňskému nadřízenému Pergenovi.⁸⁾

Leč i sám Reismann předložil panovníkovi podrobnou zprávu o činnosti pražského policejního ředitelství a návrh na její zlepšení („plán“) až o půl roku později, začátkem prosince 1785. Měla několik desítek příloh, obsahujících opět čísla, tabulky a formuláře. Její hlavní součástí byl ale návrh instrukce pro veřejnou policii v Praze.⁹⁾ Instrukce podobné těm, kterých si v předcházejících letech a desetiletích úřady a úředníci vyměnili desítky. Instrukce s představou, jak mají úřad a jeho nositelé fungovat. Instrukce, v jejímž závěru se Reismann téměř až kál: „Musím doznat, že tento návrh je velmi nedokonalý a mohl by být přetvořen do jiné podoby. Pracovní vytížení a nejrůznější způsoby, jak zlepšit zdejší policejní organizaci, mi zatím neumožnily vypracovat komplexní systém. Napřu ale propříště veškeré své síly, abych doplnil nedostatky a co nejpřesněji dostál svým nejponížejším povinnostem.“¹⁰⁾

Ne že by Reismann práci policejního ředitele během prvního roku zanedbával. Kvůli přílišné horlivosti se naopak dostal do konfliktu s pražským magistrátem, když například sám začal zatýkat osoby podezřelé z prostituce a kuplířství. To podle dosavadního chápání příslušelo právě městským orgánům, zatímco policie měla provádět pouze dohled a podezřelé magistrátu oznamovat.¹¹⁾ Kompetenční spory byly podle historika Františka Roubíka zapříčiněny právě absencí jasných a všemi respektovaných pravidel (instrukcí) a také Reismannovým sebevědomím a ambicemi. Podle historika vídeňské policie Hermanna Oberhummera se Reismann zase ukázal jako „nula“, která se ale pokoušela překračovat své pravomoce.¹²⁾

Nespokojen s Reismannovými návrhy rozhodl se Josef II. v dubnu 1786 povolat na 1. září téhož roku jak pražského, tak brněnského policejního ředitele do Vídně, aby ve spolupráci s vídeňskými úřady (dvorskou kanceláří a policejním ministrem) přetavili své dosavadní zkušenosti do nové instrukce, která by přesně vymezovala kompetence jednotlivých instancí.¹³⁾ Než se tak stalo, panovník však změnil názor, policejním ředitelům a jejich personálu (s výjimkou vídeňského) právo samostatně rozhodovat ve veřejných bezpečnostních záležitostech opět odňal a učinil z nich výkonné a dohlížecí

orgány magistrátů. Ministr Pergen, nepříliš šťastný z tohoto návratu k municipální správě, se spolu s vídeňským policejním ředitelem Beerem pustil do nové instrukce.¹⁴⁾

Do Prahy dorazilo toto rozhodnutí koncem listopadu 1786 ve stejnou dobu jako odvolání Reismanna z funkce. Panovník si k tomu předtím vyžádal stanovisko vídeňského ředitele Beera, kde stálo: „[Reismann] není a nikdy nebude schopen vykonávat tento úřad.“ Podobně se vyjádřil Pergen, podle něhož „[Reismann] nemá opatrnost, potřebnou pro policejní činnost, a neustále se snaží rozšiřovat kompetence svého úřadu“, a doporučil pro něj spíše místo v soudnictví, kde jsou – zřejmě na rozdíl od nutnosti situační improvizace u policie – „procedury a řád předeepsány a stále tytéž“. Na Pergenuv posudek připsal svůj souhlas s odvoláním i sám Josef II.; současně udělil Reismannovi místo zemského rady.¹⁵⁾

Neúspěch prvního pražského policejního ředitele ve funkci neznamenal neúspěch nové instituce jako takové. Během Reismannova působení, které trvalo rok a půl, si naopak různí aktéři mezi sebou intenzivně vyjasňovali a upřesňovali, co má policie dělat a v důsledku co „policie“ vůbec znamená. O „policiji“, „Policey“ nebo „Polizei“ se přitom mluvilo, resp. psalo i v dřívějších desetiletích, nyní však nešlo pouze o výměnu názorů teoretiků státovědy na správu země, byť i jim reformátoři v čele s Josefem II. dlouhodobě nasloužili.¹⁶⁾ Po dlouhých přípravách byla funkce policejního ředitele v Praze v březnu 1785 zřízena, což bylo koncem května oznámeno tiskem,¹⁷⁾ a Reismann, vybraný a jmenovaný císařem Josefem a Pergem, začal od června nový úřad energicky budovat.

Zrodila se tím v Čechách moderní policie? Nevykresloval jsem policejního ředitele, jak ve svém domě (úředními prostory disponovala policie až později) vypočítává do zprávy pro Pergena osoby, kterým za necelých pět měsíců pomohl či které policie zaevidovala, s úmyslem „zlidštit“ neosobní instituci, jakkoli její činnost právě v prvních měsících a letech skutečně výrazně závisela na tom, kdo ji vedl. Byť k tomu detailnost této a devótnost jiných zpráv svědčí, nechtěl jsem ani na scénu ironicky uvést tragickou figuru či spíše figurku, která se přes problémy s konzervativním prostředím snažila pedantsky splnit a předčít novátorské záměry svých vzdálených nadřízených, aby se jim nakonec stejně nezavděčila. Reismann a jeho

úřadování se nenabízejí ani jako ztělesnění či realizace do té doby jen akademicky či vnitroúředně diskutovaných principů veřejné správy. Co do konkrétních činností nekonalo policejní ředitelství zpočátku nic nového, když do značné míry přejímalo agendu stávajících institucí, například pražského magistrátu nebo policejní (bezpečnostní) komise gubernia. Přesto osoba prvního pražského policejního ředitele a datum 1. června 1785, kdy se ujal úřadu, působí jako pevný bod, k němuž lze počátky moderní policie v Čechách vztáhnout.¹⁸⁾ Zdánlivá pevnost a fakticita tohoto bodu vyvstávají zejména na pozadí těch přístupů, které v policii nespatřují v první řadě konkrétní instituce, orgány, personál a jeho jednání, ale chápou ji spíše jako výraz toho, jak společnost organizuje sama sebe, jak se kontroluje, resp. jak zajišťuje bezpečnost, pořádek a jiné základní funkce (či to o sobě přinejmenším tvrdí). V tomto pohledu jako princip společenské (sebe)organizace nemá moderní policie svůj zřetelný počátek (nemůže jím být ani mytická první zmínka pojmu, neboť jeho význam je proměnlivý a závisí na interpretaci) a už vůbec nemá typické představitele, kteří by „vymýšleli“ či ztělesňovali a do praxe uváděli její principy.¹⁹⁾

Reismann – a zejména Reismann píšící zprávy nadřízeným úřadům – naproti tomu umožňuje počátek policie nejen přesně datovat, ale svou činností z titulu funkce (policejní ředitelství a de facto i policie jako taková v Praze vznikly jeho ustanovením) představuje objekt, o němž lze snáze historicky myslet. Svým – sice nikdy takto nevyřčeným – „já jsem policie“ nám nabízí možnost uvažovat o dějinách (nejen policie) nikoli jako o dějinách funkce, konceptu či diskurzu, nýbrž především jako o dějinách panovníků, ministrů a jejich podřízených, jejich myšlenek a jejich schopnosti je prosadit a vytvořit nové instituce.

Reismann nepsal v říjnu 1785 svou první zprávu Pergenovi jenom proto, aby se budoucímu policejnímu ministrovi, kterého poznal osobně během svého „školení“ začátkem téhož roku, zalíbil. Zprávu nelze zredukovat ani na to, že se snažil obhájit svou pozici a stylizovat se do role toho, kdo Josefovy a Pergenovy progresivní plány prosazuje v prostředí v zásadě nepřejícím a konzervativním. I kdybychom totiž za jejím obsahem viděli zejména motivy osobního prospěchu a sebeobhajoby, nevycházel Reismann vstříc pouze Pergenovi

nebo vídeňskému policejnímu řediteli Beerovi jako konkrétním osobám, nýbrž také určitému žánru a očekáváním, rozšířeným v kruzích reformních osvícenců. A tady jde již o jistý, dobově či kulturně podmíněný způsob vidění a úředního popisu světa, který můžeme označit i jako diskurz. Svou zprávou a i další úřední činností Reismann tento pohled sdílel a šířil. Jeho významnou součástí byla čísla.

541 pasů, vydaných pražským policejním ředitelstvím do 22. října 1785, odpovídalo relativně přesně tabulce z prosince téhož roku; ta pasů, „povolených“ do konce listopadu, evidovala 686.²⁰⁾ Další tabulka podává na základě policejních hlášení detailní přehled o aktivitách pražské policie. Za půl roku byli zadrženi 4 kostelní zloději, 135 zlodějů „obyčejných“, 46 osob, provozujících hry po policejní hodině, 6 osob hrajících zakázané hazardní hry, 85 lidí pro veřejné pohoršení, 14 nakažených, 88 vagabundů, 149 žebráků, 140 rváčů, 92 opilců, 30 osob, „spících na ulici v neobvyklou dobu“, 295 „jiných zločinců“, 6 slabomyslných, 55 zraněných, 18 nalezenců a 26 „zachráněných“. K zadrženým či spíše zajištěným osobám počítalo policejní ředitelství i ty nezachráněné, tedy 8 utonulých ve Vltavě a 7 udušených. Do statistiky patřily rovněž 2 osoby pokoušené od zlých a 3 od vzteklych psů, stejně jako 5 utracených psů zlých a 13 vzteklych. Evidovány a klasifikovány byly také „veřejnosti škodlivé věci“, na něž policejní stráž upozornila magistrát: 24 chátarajících domů, 116 domů otevřených, 60 zetlelých prken kryjících vodovody, 23 sklepních a jiných děr, 6 rozbitých schodišť a mostků a 545 hromad hnoje a odpadu.²¹⁾

Číselné vykazování v rubrikách tabulek není osvícenskou novinkou. V Čechách se například přehled obyvatelstva z hlediska tehdy jediného povoleného (katolického) vyznání zpracovával do tzv. soupisu obyvatel podle víry už v roce 1651. V přibližně stejné době následovala centrální evidence poddanské půdy podrobené dani, nebo osob, které přistoupily k velikonoční zpovědi. Už tehdy šlo o více nebo spíše méně exaktní získání přehledu o obyvatelstvu v celé zemi, který měl současně sloužit jako podklad pro nějaké opatření, akci či, chceme-li, politiku. Reismannovy výkazy kvantifikují policejní činnosti (dohled, kontrola, hlášení) i jejich předměty (dokonce je vyčísleno i množství zpracovaných materiálů²²⁾) a jsou – zjednodušeně řečeno – příkladem policejní specializace, ale také toho, jak se

v oblasti bezpečnosti, resp. správy obecně vytvářejí kategorie toho, co má být pozorováno a popsáno. V této knize budu mimo jiné sledovat, zda tyto kategorie a číselné údaje měly pouze vnitroúřední účel (Reismann měl nadřazeným dokázat, že umí realitu zachytit v daných rubrikách), nebo zda zjištěná „data“ také vyvolávala nějakou specifickou úřední akci, resp. měla zpětný vliv na „realitu“ samu.

Ačkoli tabulka působí objektivně, usuzovat z ní kupříkladu, že v pražských ulicích bylo v dané době zhruba o třetinu více žebráků (149) než vagabundů (88), by bylo nepřesné. Nejde ani tak o to, že se zde evidují pouze osoby, které byly jakožto žebráci nebo vagabundi policií zadrženi, resp. hlídkami nahlášeni ředitelství, nebo dokonce o to, že by čísla jednotliví policejní úředníci včetně samotného ředitele upravovali. Kam ale policie zařadila například tuláka, který byl zároveň přistižen při žebrání? Bez bližšího pohledu na jednotlivé případy stejně tak nevíme, zda se mezi udušené osoby počítali i oběšení (sebevrazi), nebo zda šlo spíše o oběti jedovatých výparů. V čem přesně spočívalo „veřejné pohoršení“, se pouze na základě tabulky můžeme také jenom domýšlet.

To, že je třeba počítat, bylo Reismannovi zřejmé, už když psal v říjnu 1785 svou první, neformální zprávu Pergenoví. Kromě hlášení nezaokrouhlených počtů ubytovaných osob, zadržených budižkničemů a vydaných pasů ze zprávy ale vyplývá, že čerstvý policejní ředitel také pomáhal v obtížích a poskytoval upokojení a ulehčení situace více než 4000 osob. Chtěl tím dojmout své představené? Není sice možné pokládat dva listy zprávou popsaného papíru za esenci osvícenského pojetí úřadu, přesto si – abychom vymezili prostor, v němž se budou pohybovat naše další úvahy – dovolme trochu nadsadit jejich význam. Reismann v nich na jednu stranu prezentoval sám sebe tak, jak to činívaly raně novověké vrchnosti, jako ochránce potřebných. Policie byla ostatně institucí, která do jisté míry vstupovala na místo těchto dosavadních autorit, nárokovala si kromě jiného i obecnou prospěšnost, a snažila se tím získat i důvěru. Obyvatelstvo měst se na ni mělo moci spolehnout. Na druhou stranu policie vnitroúředně, resp. ve vztahu k ostatním institucím sama sebe legitimizovala zexaktněním vlastní činnosti, mimo jiné univerzálně použitelnou kategorizací městského světa a přesně